

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่มนุษย์ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน มีความสำคัญในการสร้างความเข้าใจและพัฒนาการเรียนรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง การเรียนรู้ด้านภาษาเป็นเรื่องของศาสตร์และศิลป์ที่ต้องประกอบด้วยทักษะ 4 ด้าน คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน (กรกฤษ มีมงคล, 2548) โดยเฉพาะการฟัง และพูด John Naisbitt (อ้างถึงใน คณะศึกษาศาสตร์ไทยในยุคโลกาภิวัตน์, 2540) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษไว้ว่า “ภาษาอังกฤษจะกลายเป็นภาษากลางในการสื่อสารของมวลมนุษยชาติ” ภาษาอังกฤษจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อเข้าสู่สังคมโลก การรู้ภาษาต่างประเทศจะช่วยสร้างสัมพันธภาพที่ระหว่างผู้คนที่ต่างเชื้อชาติให้สามารถปฏิบัติตนต่อกันได้อย่างเหมาะสม

การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC (ASEAN Economic Community) ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2558 (ประเทศไทยกับอาเซียน, 2554) กำหนดยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาประชากรในประเทศให้มีความพร้อมในด้านการศึกษา สังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ด้านการจัดหลักสูตรการศึกษา ที่กำหนดให้สถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ในการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีคุณภาพ โดยมีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551) ส่งเสริมให้เกิดองค์ความรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง สำหรับติดต่อสื่อสารกับทุกประเทศในภูมิภาค เพื่อให้ผู้คนมีความรู้ความเข้าใจตรงกัน ในกฎบัตรอาเซียนข้อ 34 (บันทึกอาเซียน, 2555) กล่าวว่า ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียนคือภาษาอังกฤษ ประชาชนพลเมืองใน 10 ประเทศอาเซียนต้องใช้ภาษาอังกฤษกันมากขึ้น นอกเหนือจาก ภาษาประจำชาติหรือภาษาประจำถิ่น ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองของชาวอาเซียน เคียงคู่ภาษาที่เป็นภาษาประจำชาติของแต่ละประเทศ (ภาษาอังกฤษสำหรับประเทศไทยสู่อาเซียน, 2555) ภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนด้านภาษาอังกฤษในประเทศไทย มีการพัฒนาความคิดค้นวิธีการสอนรูปแบบต่างๆ มากมาย เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (The Communicative Approach) เป็นวิธีหนึ่งที่เชื่อว่า ภาษา คือ ระบบที่ใช้ในการสื่อสารจึงควรให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ได้ โดยการสอนจะยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและเรียนรู้ด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับแนวคิดพฤติกรรมนิยม (Behavioral Approach) ที่เชื่อว่า การเรียนรู้ภาษาขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม โดยยึดหลักการเลียนแบบ การฝึกหัด และการใช้แรงเสริม เป็นการเรียนรู้ผ่านการสะสมอย่างค่อยเป็นค่อยไป (Bernstein & Tiegeman – Farber, 1996) ประเทศไทยมีการบรรจุวิชาภาษาอังกฤษไว้ในหลักสูตร

การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2503 (ประนอม สุรัสวดี, 2534, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551) การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะที่เป็นภาษาต่างประเทศมีมาเป็นเวลานาน แต่ก็พบว่าคนไทยยังอ่อนภาษาอังกฤษกันมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียด้วยกัน ทั้งนี้เกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น การจัดการสอนที่ไม่ถูกวิธี ขัดกับหลักทางภาษาศาสตร์ เน้นเรื่องไวยากรณ์ การท่องจำคำศัพท์ การแปลความหมายจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษและจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยเพราะเชื่อว่าวิธีการดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้ แต่ผลปรากฏว่า ผู้เรียนมีความรู้ด้านภาษาอังกฤษแต่ไม่สามารถใช้ในการสื่อสารได้ ขาดทักษะด้านการฟังและการพูดอย่างมาก ส่วนความสามารถด้านการอ่านและการเขียนก็มีเพียงเล็กน้อย (อรพิน พจนานนท์, 2537) นอกจากนี้บริบทของประเทศไทยก็ไม่เอื้อต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ความไม่พร้อมในแง่ของบุคลากรที่เป็นผู้สอน ทั้งด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของครู เทคนิคการสอน การสร้างแรงจูงใจและเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ (จารุณี ฤกษ์สันทัด และขวัญหทัย ป้องประภา, 2539) รวมทั้งในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษไว้ในฐานะภาษาต่างประเทศภาษาหนึ่ง ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ ทำให้ขาดการพัฒนาการนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง (สายสุนีย์ เต็มสินสุข, 2549)

ภาษาอังกฤษได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในระบบการศึกษาและการใช้ชีวิตประจำวันในสังคมไทยเพิ่มขึ้น (ปวีณา, 2546) การเพิ่มพูนทักษะ ความสามารถด้านภาษาอังกฤษของประชาชนให้ทันต่อสังคมแห่งการเรียนรู้ในยุคข้อมูลข่าวสารที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางทั้งสิ้น สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยกำหนดนโยบายที่ต้องการจะพัฒนา ความสามารถด้านภาษาอังกฤษของคนไทยเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งนี้มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถและมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ ทั้งด้านทักษะการคิด ทักษะการเรียนรู้ และทักษะการปฏิบัติ (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2547, ประเทศไทยกับอาเซียน, 2554) การเรียนรู้ภาษาสามารถเริ่มได้ตั้งแต่แรกเกิด โดยให้สมองได้รับการกระตุ้นและเรียนรู้ตั้งแต่เด็กจะส่งผลต่อความสามารถทางภาษาที่ดี การศึกษาวิจัยความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กเอเชียที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกา เปรียบเทียบกับเด็กหรือผู้ใหญ่ที่ไปอยู่อเมริกาเมื่ออายุมากขึ้น เช่น กลุ่มอายุ 3-7 ปี 8-10 ปี 11-15 ปี 17-39 ปี (กมล แสงทองศรีกมล, 2551) พบว่า ความสามารถทางภาษาอังกฤษของกลุ่มที่เกิดในสหรัฐอเมริกาสูงที่สุด ช่วงอายุ 3-7 ปี อยู่ในเกณฑ์ดี แต่หลังจากนั้นความสามารถทางภาษาจะลดลงเรื่อยๆ ตามอายุที่มากขึ้น อธิบายได้ว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 8 ปี มีช่วงโอกาสทองของการเรียนรู้ภาษา แต่หลังจากผ่านช่วงนั้นไปแล้ว หากเด็กไม่ได้รับการกระตุ้น เรียนรู้ และพัฒนา ทักษะทางภาษาจะลดลงมาก ดังนั้นการเริ่มต้นให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาที่สอง จึงควรเริ่มตั้งแต่วัยเยาว์ โดยไม่ใช้วิธีการบังคับ ท่องจำ และเรียนรู้หลายภาษาจนเกินไป รวมถึงไม่ใช้การสื่อสารทางเดียว เช่น คลิปวิดีโอ เพื่อสอนภาษาให้แก่เด็ก แต่ควรกระตุ้นเด็กผ่านการพูดคุย และการเล่นตามธรรมชาติ (นันทพร กิติรัตนจิรายส และ ศลีลักษณ์ ขยันกิจ, 2552) การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับเด็กไทยจึงควรจัดให้ตอบสนองธรรมชาติการเรียนรู้และเหมาะสมกับขั้นพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย ด้วยเหตุนี้สภาพการดำเนินงานการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงแม้ว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของคุณยพัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีเป้าประสงค์

เดียวกันแต่ในเรื่องของนโยบายและวิธีการย่อมมีความแตกต่างกัน จึงควรมีการศึกษาถึงสภาพและปัญหาในการดำเนินงานของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษที่ผ่านมาว่ามีความสอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายที่ทางการปกครองส่วนท้องถิ่นและกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้หรือไม่ประกอบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยที่มีมานานแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัยของประเทศไทยเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยประเด็นการศึกษากำหนดจากข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาหลักการและแนวคิดของ เยาวพา เดชะคุป (2542), Keashen (1987), Decker & Decker (1997) และ Çarkir (2004) โดยนำประเด็นต่างๆ ที่ได้ศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์ และการศึกษาในครั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษาในการดูแลและปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ การพัฒนาหลักสูตร การจัดประสบการณ์ภาษาอังกฤษ และการจัดสภาพแวดล้อมทางภาษา
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงานและความรู้ด้านภาษาอังกฤษ
3. เพื่อหาแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัยของประเทศไทยเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยโครงการนี้มุ่งศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัยของประเทศไทยเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ การพัฒนาหลักสูตร การจัดประสบการณ์ภาษาอังกฤษ และการจัดสภาพแวดล้อมทางภาษา โดยครอบคลุมสาระตามประเด็นต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่
 - 1.1 ครูผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ จำนวน 45,942 คน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2558)
 - 1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูผู้ดูแลเด็ก หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถและเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวนทั้งสิ้น 30 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาตัวแปร ดังนี้

2.1 ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัยในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) การบริหารจัดการ
- 2) การพัฒนาหลักสูตร
- 3) การจัดประสบการณ์ภาษาอังกฤษ
- 4) การจัดสภาพแวดล้อมทางภาษา

2.2 แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัยของประเทศไทยเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

สมมุติฐานการวิจัย

1. ครูผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศที่มีอายุต่างกัน มีผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษแตกต่างกัน

2. ครูผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษแตกต่างกัน

3. ครูผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษแตกต่างกัน

4. ครูผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศที่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษต่างกัน มีผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษแตกต่างกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมและกระตุ้นให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม

1.2 ขั้นดำเนินการ เป็นขั้นดำเนินกิจกรรมที่อาจเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้นอกชั้นเรียน

1.3 ขั้นสรุปบทเรียน เป็นการประมวลสิ่งที่ได้เรียนรู้มาจากกิจกรรม เพื่อสร้างให้เด็กเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

2. ประสบการณ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษ หมายถึง การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดความสุข สนุกสนานและคุ้นเคยกับภาษาอังกฤษ เน้นความสามารถในการสื่อสารด้านการฟังและพูดเป็นเบื้องต้น ใช้กิจกรรมการสอนที่หลากหลายทั้งเป็นรายบุคคล กิจกรรมคู่ กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมการเล่นและกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการใช้เพลง เกมทางภาษา นิทานบทบาทสมมติ ฯลฯ เข้ามาประกอบการเรียนการสอน

3. ประชาคมอาเซียน หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนให้เป็นชุมชนที่มีความแข็งแกร่ง สามารถสร้างโอกาสและรับมือส่งท้าย ทั้งด้านการเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจ และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยสมาชิกในชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี สามารถประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น และสมาชิกในชุมชนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งนี้ส่งผลให้มีความจำเป็นต้องนำภาษาอังกฤษมาใช้ในการสื่อสารของคนในประชาคมอาเซียน

4. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่ปฏิสนธิถึง 6 ปีบริบูรณ์ การอบรมและเลี้ยงดูแก่เด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเด็กวัยนี้ต้องการการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน จากบิดา มารดา คนรอบข้างและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพัฒนาการที่เป็นรากฐานของ บุคลิกภาพ อุปนิสัย และการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจ สมอง สติปัญญา ความสามารถ โดยเป็นเด็กที่ศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถนำมาปรับปรุงการดำเนินงานในการจัดการเรียนการสอนในระดับต่อไปให้เหมาะสมตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. นำแนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัยของประเทศไทยเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้สอดคล้องกับแนวนโยบาย การเรียนรู้ของเด็ก และสภาพสังคมในปัจจุบัน